

Хмельницький інститут післядипломної педагогічної освіти

Кафедра педагогіки і психології

Кам'янець-Подільський багатoproфільний

навчально-реабілітаційний центр

**Організація корекційно-розвивальної
слухомовної роботи
у багатoproфільному
навчально-реабілітаційному центрі**

м. Кам'янець-Подільський

2008

Укладач: Маркітантова З.М. – вчитель-дефектолог слухового кабінету, вчитель вищої категорії, вчитель-методист.

Рецензенти: Вержиховська О.М. – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри дефектології факультету корекційної та соціальної педагогіки і психології Кам'янець-Подільського державного університету.

Балюк Л.В. – заступник директора з навчальної роботи, вчитель вищої категорії, вчитель-методист, відмінник освіти України.

Шнайдер В.І. – старший викладач кафедри педагогіки і психології ХОІППО.

У посібнику висвітлюється значення і система корекційної слухомовної роботи, методика проведення її на спеціальних корекційних заняттях, на загальноосвітніх уроках та в позаурочний час, педагогічні технології розвитку слухового сприймання та формування мовлення дітей з вадами слуху, розглядається роль слухового кабінету та діагностики в організації та проведенні корекційно-розвивальної роботи.

Посібник розрахований на вчителів-дефектологів, сурдопедагогів, вчителів індивідуальної роботи, вихователів, студентів дефектологічних факультетів.

Схвалено на засіданні кафедри педагогіки і психології ХОІППО
(протокол № від)

ЗМІСТ

Вступ.....	5
1. Місце і суть слухомовної роботи в системі корекційно-реабілітаційної роботи багатoproфiльного навчально-реабілітаційного центру.....	7
2. Роль слухового кабінету в організації та проведенні корекційно-розвивальної слухомовної роботи.....	9
3. Розвиток слухового сприймання та формування мовлення на фронтальних заняттях.....	10
4. Розвиток слухового сприймання та формування вимови на індивідуальних заняттях.....	13
5. Розвиток слухового сприймання та формування вимови на групових заняттях.....	16
6. Роль діагностики в організації корекційно-розвивальної слухомовної роботи.....	17
7. Організація корекційної слухомовної роботи на музично-ритмічних заняттях.....	19
8. Корекційно-розвивальна слухомовна робота на загальноосвітніх уроках.....	21
9. Організація корекційної роботи з розвитку слухового сприймання та формування мовлення у позаурочний час.....	23
10. Організація методичної роботи педагогічного колективу з розвитку слухового сприймання та формування мовлення.....	25
Висновки.....	26
Список використаних джерел.....	27

ВСТУП

Людина і навколишнє середовище знаходяться у постійній взаємодії. Ця взаємодія здійснюється за допомоги різних аналізаторів. Слуховий аналізатор в ряду інших має першорядне значення. Завдяки слуху пізнаються різноманітні звуки навколишнього середовища. Але основне призначення слуху – це сприймання мовлення.

Повноцінний слух – фактор формування мовлення, що сприяє розвитку абстрактно-логічного мислення, загальному і психічному розвитку людини.

Ураження слухової функції веде до розладу загального і мовленнєвого розвитку, до відхилень у психічному розвитку дитини.

Сама по собі глухота не так різко кидається у вічі людей, як сліпота, фізичне каліцтво, інтелектуальна неповноцінність тощо. Вона виявляється опосередковано: сприймається не сама глухота, а її наслідки – німота і зв'язані з нею специфічні особливості пізнавальної діяльності людини. Чим більша втрата слуху, тим сильніше відбивається дефект на стані усного мовлення.

Дитина з вадами слуху розвивається в надзвичайно складних і специфічних умовах. Самостійно оволодіти словесною мовою як засобом спілкування вона не може. Не сприймаючи мови оточуючих людей, вона не має можливості наслідувати і контролювати її. Така дитина перебуває в умовах соціальної ізоляції як в сім'ї, так і на вулиці. Вона не може бути повноцінним членом дитячого колективу

Без спеціально організованого корекційного навчання нечуючі діти залишаються німими, а це ускладнює їх подальшу адаптацію в суспільстві.

З історії сурдопедагогіки відомо, що протягом століть існувало антинаукове розуміння природи глухоти і неправильне розуміння можливостей розвитку дітей з недоліками слуху. Вважалося, що глухі діти не здатні до навчання. Але передові зарубіжні та вітчизняні педагоги правильно пояснили природу глухонімоти. Вони стверджували, що розвиток глухого залежить не стільки від патології слуху, скільки від умов його життя, від навколишнього середовища. Проте це не могло вплинути на соціальний статус глухих у суспільстві.

Протягом століть педагоги займались пошуками шляхів і методів навчання дітей з вадами слуху, спрямованих на розвиток корекційно-розвивальної слухомовної роботи (Л. Виготський, Р. Боскіс, О. Дячков, С. Зиков, Ф. Рау, Ж. Шиф, Н. Слезіна, М. Ярмаченко, Р. Раєвський). Ці пошуки ведуться і сьогодні (О. Кузьмічова, Л. Назарова, М. Шеремет, К. Луцько, В. Засенко, О. Савченко, Н. Засенко, С. Кульбіда).

На межі ХХ-ХХІ століть змінилося ставлення людства до дітей з психофізичними вадами. На відміну від попередніх років, коли їх вважали і називали інвалідами, сьогодні – це діти з особливими потребами. До цієї категорії належать і діти з розладами слуху. Сьогодення вимагає переоцінку старих і створення нових методів навчання і виховання нечуючих дітей, які б відповідали сучасним потребам інтеграції їх у суспільство. Корекційно-реабілітаційне навчання таких дітей неможливе без створення спеціальних умов, “...в яких би механізми мовлення та слухового сприймання були взаємозалежними і взаємопроникними”.

Слухомовна реабілітація дітей з вадами слуху є однією з основних проблем корекційної педагогіки, зокрема сурдопедагогіки. Актуальність названої проблеми підсилюється тим, що зниження слуху призводить до затримки мовленнєвого розвитку, зумовлює появі дефектів звуковимови, негативно впливає на розвиток мислення та загального розвитку дітей з порушенням слуху. Корекційним завданням школи для дітей з вадами слуху є формування мовлення, правильної вимови звуків, розвитку слухового сприймання мовлення оточуючих людей.

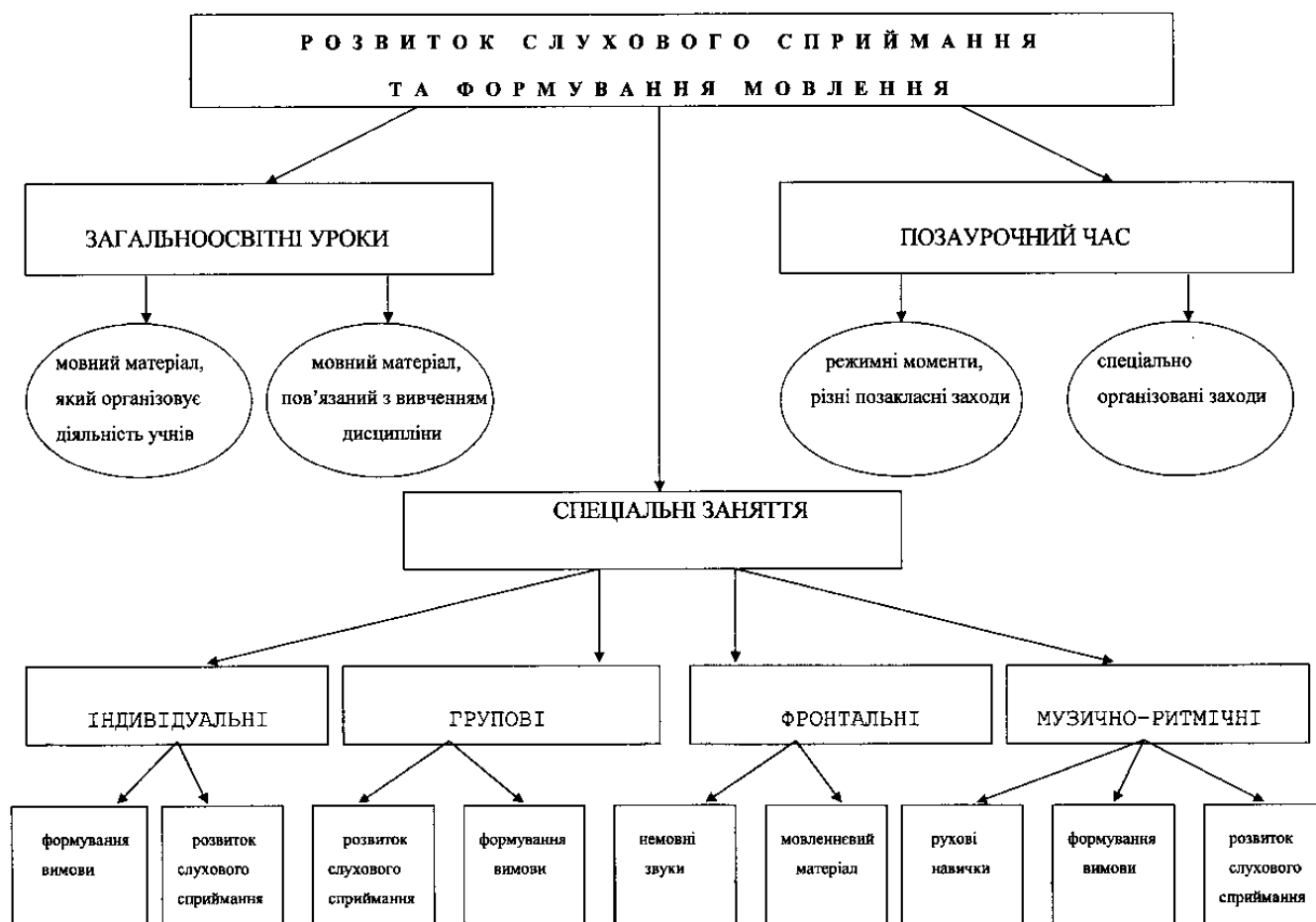
1. Місце і суть слухомовної роботи в системі корекційно-реабілітаційної роботи багатопрофільного навчально-реабілітаційного центру

Слухомовна робота займає важливе місце в системі корекційно-реабілітаційної роботи багатопрофільного навчально-реабілітаційного центру. Суть цієї роботи полягає в тому, щоб навчити дітей з вадами слуху сприймати усне мовлення бісенсорно (слухо-зорово) з проведенням спеціальних слухових вправ по моносенсорному (слуховому) сприйнятті мовленнєвого матеріалу, розуміти його, а також відтворювати власне мовлення. У цьому сенсі важливою є робота над розвитком слухового сприймання та формуванням мовлення, яка проводиться з використанням звукопідсилювальної апаратури і опирається на залишки слуху.

Ось чому корекцію слухового сприймання та мовлення педагоги центру проводять за двома напрямками:

- 1) в процесі спеціальних тренувань слухової функції розвивають у дітей навички сприймання мови оточуючих та розуміння її;
- 2) формують навички відтворення усного мовлення.

Отже, роботу над розвитком слухового сприймання вчителі пов'язують з формуванням і корекцією вимови, із засвоєнням словника, граматичної будови мови, з розвитком пізнавальної діяльності дітей і здійснюють, опираючись на збережені аналізатори і залишки слуху. Таким чином, розвиток слухового сприймання є основою формування усного мовлення нечуючих дітей, удосконалення навичок словесного спілкування і створення передумов для успішної їх реабілітації й інтеграції в середовище чуючих. Ця робота здійснюється упродовж усього навчально-виховного процесу: на спеціальних корекційних заняттях (індивідуальні, групові, фронтальні, музично-ритмічні), загальноосвітніх уроках, у позаурочний час і має свою систему (див. табл. 1).

2. Роль слухового кабінету в організації та проведенні корекційно-розвивальної слухомовної роботи

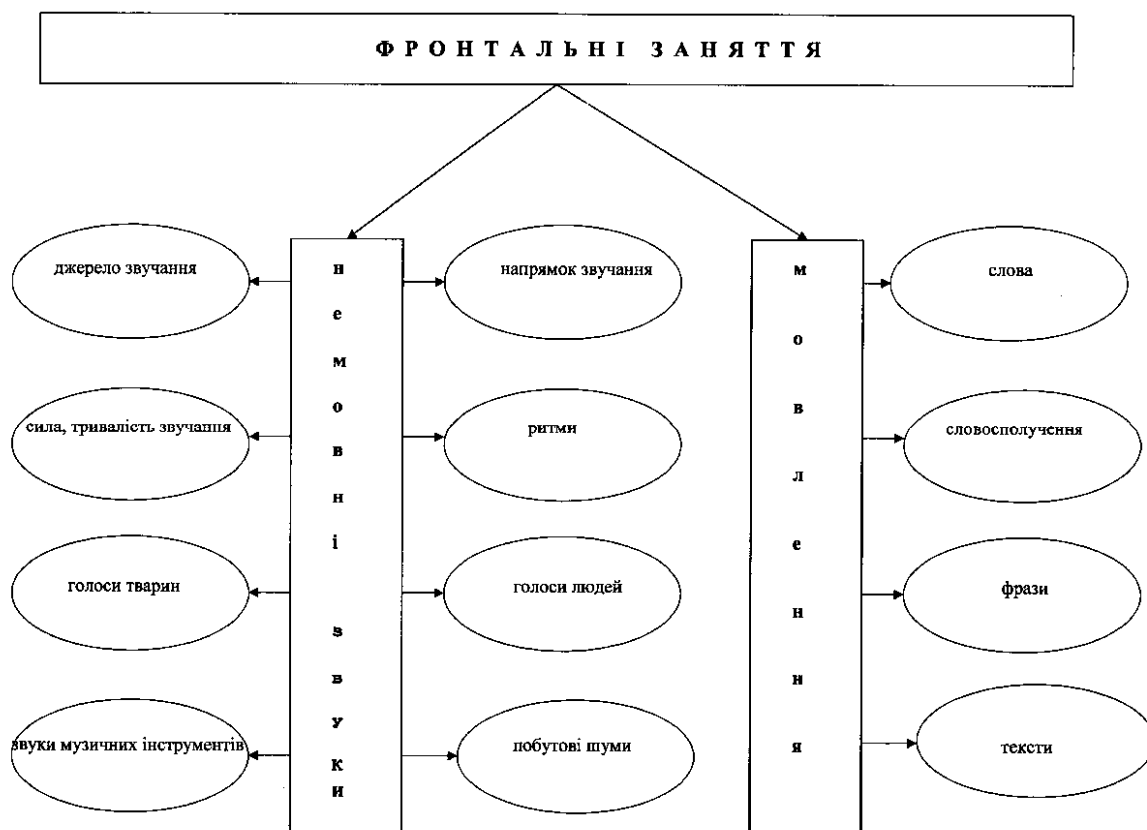
Значну роль в організації та проведенні корекційно-розвивальної слухомовної роботи відіграє слуховий кабінет, роботу в якому здійснює вчитель-дефектолог слухового кабінету. Тут проводиться діагностика стану слуху і вимови учнів, а саме:

- обстеження слуху тональним аудіометром;
- визначення рівня зниження слуху;
- організовується обстеження слуху мовою; визначення оптимальної відстані, на якій сприймається мовлення, і резервної відстані;
- обстеження виразності мовлення;
- обстеження стану вимови;
- організовується перевірка сприймання контрольних фраз і тексту;
- ведеться облік результатів роботи з розвитку слухового сприймання та формування мовлення.

Слуховий кабінет є центром організаційної, методичної, консультаційної роботи з питань навчання нечуючих дітей сприймати усне мовлення, відтворювати виразне мовлення. Вчителем-дефектологом надається практична допомога педагогам і батькам з використання звукопідсилювальної апаратури, розвитку слухового сприймання та формування мовлення, виправлення дефектів вимови на уроках, у позаурочний час і під час перебування дітей дома.

3. Розвиток слухового сприймання та формування мовлення на фронтальних заняттях

У слуховому кабінеті проводяться спеціальні фронтальні заняття з учнями підготовчого, 1 – 4 класів, корекційним завданням яких є розвиток слухового сприймання немовними звуками і мовленням: слова, словосполучення, фрази, тексти (див. табл. 2).

Розвиток слухового сприймання відбувається поетапно. Спочатку вчитель-дефектолог навчає дітей реагувати на різні немовні звуки, різко протилежних за характером звучання. Вони навчаються концентрувати свою увагу на звукові, реагувати на його появі, зникненні та зміні.. Ця робота проводиться на матеріалі звучання іграшок та музичних інструментів. Учитель-дефектолог кабінету формує уміння в дітей стежити за педагогом, виконувати дії за сигналом: підняття руки, прапорця, картки тощо. Такі заняття проводяться у вигляді гри, що сприяє дітям пізнати „радість чути”

Під час роботи над розвитком слухового сприймання діти навчаються не тільки реагувати на звучання музичних інструментів, але й розрізняти джерело звучання, гучність, довготу, висоту, короткість, злитість, темп, ритм, диференціювати жанри музичних творів (марш, вальс, полька), хоровий і сольний спів, чоловічий, жіночий і дитячий голоси, голоси тварин, побутові шуми, природні явища.

Учитель-дефектолог слухового кабінету застосовує на фронтальних заняттях інноваційні технології: створену в центрі комп'ютерну програму „Немовні звуки”, яка складається з таких розділів: „Музичні інструменти”, „Голоси тварин”, „Природні явища”, „Побутові шуми”, та комп'ютерну програму „Світ звуків навколо нас”, що включає в себе 10 різних звукових середовищ – епізодів гри: „Ферма”, „Зоопарк”, „Цирк”, „Майстерня”, „Кухня”, „Квартира”, „Кімната гігієни”, „Вулиця”, „Пляж на морі”, „Подвір'я.”

Програма „Немовні звуки” побудована таким чином: спочатку діти знайомляться з предметами та їх звучанням, запам'ятовують їх, а потім розпізнають їх. Розпочинається ця робота із сприймання і розрізнення чотирьох звуків. Коли діти навчились розпізнавати 4 звуки, кількість звуків збільшується до 8, а потім до 12.

У програмі „Світ звуків навколо нас” у кожному звуковому середовищі пропонується 10 різних звуків. При цьому можна розігрувати декілька завдань: вивчення звуків, запам'ятовування звуків, розпізнавання звуків. Спочатку діти знайомляться з двома звуками, поступово кількість звуків збільшується до 4, 6, 8, 10.

Використання цих комп'ютерних програм допомагають учням з вадами слуху розпізнавати звуки навколишнього середовища, орієнтуватися в умовах повсякденного життя, формують уміння користуватися своїм слухом у різних життєвих ситуаціях: розрізняти дверний дзвінок, звучання телефону, будильника, годинника, сигнали транспорту тощо.

Підвищенню ефективності корекційної роботи на фронтальних заняттях сприяє використання вчителем різних ігор: „Знайди картинку”, „Відтвори такий самий звук”, „Рахуй хлопки”, „Тихо-голосно”, „Вгадай, чий голос”, „Зустрічайте гостей”, „Забери зайве”, „Що змінилося?”, „Де звучить?” і т. ін.

У процесі корекційної слухомовної роботи на фронтальних заняттях велика увага приділяється розрізненню мовленнєвого матеріалу. Ця робота розпочинається вчителем слухового кабінету зі сприймання і розрізнення двох-чотирьох слів з використанням відповідних іграшок, картинок, карток. Поступово кількість слів для розрізнення збільшується. Поруч зі словами вчитель пропонує фрази, словосполучення, запитання, накази. Діти відповідають на запитання, виконують дії (після фрази “Візьміть барабан” беруть з ряду предметів барабан).

Працюючи над розрізненням учнями тексту, вчитель-дефектолог слухового кабінету велику увагу приділяє визначенню кількості речень у тексті, їх послідовності, логічному наголосу, інтонації, ритмічній структурі.

Під час сприймання і розрізнення мовленнєвого матеріалу учителем-дефектологом слухового кабінету застосовуються такі педагогічні технології: демонстрація предметів і малюнків; підбір малюнків і карток, виконання дій; відповіді на запитання; малювання; робота із сюжетною картинкою, серією картин, конструктивною картиною, макетом; складання розрізної картинки із зображенням предмета, назва якого пропонується на слух; доповнення речень за картинками і без них; робота з розрізним текстом, деформованим текстом; складання схем. Визначальними у цій роботі є дидактичні ігри: “Чарівний мішечок”, “Подивись, запам’ятай”, “Впізнай тварин”, “Хто закінчить слово?”, “Хто швидше складе слово?”, “З букв одного слова”, “Поле чудес”, „Плутанина”, „Оживи слова”, відгадування загадок, кросвордів і т. ін.

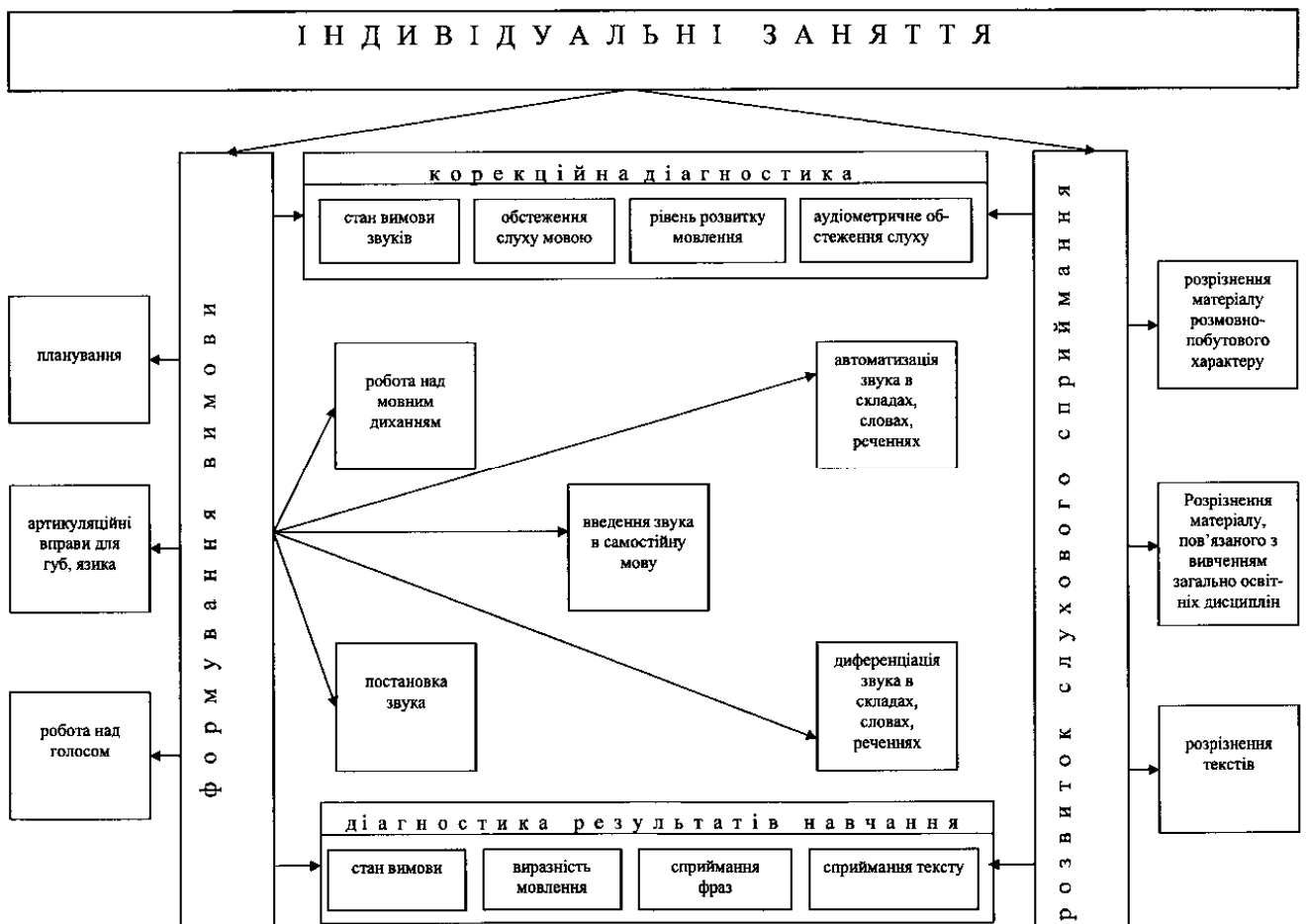
4. Розвиток слухового сприймання та формування вимови на індивідуальних заняттях

На індивідуальних заняттях з розвитку слухового сприймання та формування вимови корекційна робота проводиться в двох напрямках (див. табл. 3):

I – формування правильної звуковимови;

II – розвиток слухового сприймання.

Табл. 3

Учителі індивідуальної роботи під час формування вимови застосовують такі види роботи:

- артикуляційні вправи для губ, язика;
- робота над голосом;
- робота над мовним диханням;

- вправи з вироблення слухових диференційовок;
- робота з профілем вимови звука;
- вправи з вироблення артикуляційних диференційовок;
- вправи на закріплення вимови звуків без звукопідсилювальної апаратури.

Для розвитку слухового сприймання мовленням сурдопедагогами підбирається такий мовленнєвий матеріал:

- розмовно-побутового характеру;
- пов'язаний з вивченням загальноосвітніх дисциплін;
- тексти і завдання до них.

У своїй діяльності вчителі індивідуальної роботи використовують такі педагогічні технології: робота з картками, малюнками, конструктивними картинками або макетами; дидактичні ігри; доповнення речень за малюнками; робота з деформованим текстом, розрізним текстом; підбір малюнків, визначення послідовності малюнків у серії з опорою на текст, інсценування, замальовування змісту; застосовує інноваційні технології: спеціальну комп'ютерну програму „Вимова”, створену у нашому центрі, та „Видима мова”, придбану у центрі слухової реабілітації „Аврора”.

Під час проведення вправ над голосом і мовним диханням використовуються модулі “Наявність звука”, „Наявність голосу”, “Тривалість звучання”, “Рівень гучності звука”, „Вмикання голосу”, „Діапазон голосу”, які дають можливість контролювати наявність чи , відсутність звука, дозволяють відпрацьовувати плавний і економний, сильний і довгий видих, змінюючи довготу і короткість вимови в поєднанні з вимовлянням голосних, дзвінких фрикативних приголосних.

Проводячи роботу над виробленням артикуляційних диференційовок , вдало використовуються модулі “Профіль вимови”, “Дзвінкість звука”, “Диференціація фонем”, „Точність відтворення фонем”, що дозволяє

працювати над постановкою, корекцією, автоматизацією і диференціацією звуків і введенням їх у склади, слова, фрази, тексти.

Працюючи з корекційними комп'ютерними програмами над формуванням вимови, сурдопедагогами застосовуються такі прийоми роботи: виклик звука; показ і прослуховування вимови звука вчителем; повторний показ і прослуховування вимови звука вчителем і первинна корекція вимови учня; вимовляння звука учнем з урахуванням усіх вимог, з наступним контролем власного мовлення; закріплення звука у мовленні шляхом введення звука в склади (слова, фрази); самостійна робота над звуком мовлення.

Крім спеціальних комп'ютерних програм у роботі з нечуючими дітьми вчителі індивідуальної роботи використовують загальнодидактичні комп'ютерні програми „Країна чисел для малюків”, „Острів математики”, „Дитячий світ” тощо, адаптуючи їх для розвитку слухового сприймання та формування вимови. Учні пропонується на слух завдання, він сприймає їх з допомогою звукопідсилювальної апаратури і виконує їх, оперуючи “мишкою”. Так, наприклад, використовуючи модулі “Барліг”, “Фруктовий сад”, “Будинок чисел” та ін., учитель на слух дає учневі завдання: одягнути ведмедя, розкласти фрукти, вибрати відповідну кількість звірів тощо, учень сприймає завдання і виконує їх, користуючись “мишкою”.

Використання комп'ютерних програм для розвитку слухового сприймання та формування вимови сприяє успішному оволодінню вимовою, підвищує ефективність роботи над вимовою, формує уміння розрізняти мовлення в навчальному процесі і в позаурочний час, сприяє загальному розвитку дитини, стимулює учнів до навчання, до самостійної роботи над вимовою, до самоконтролю за мовою, викликає інтерес до роботи над розвитком слухового сприймання та формування вимови.

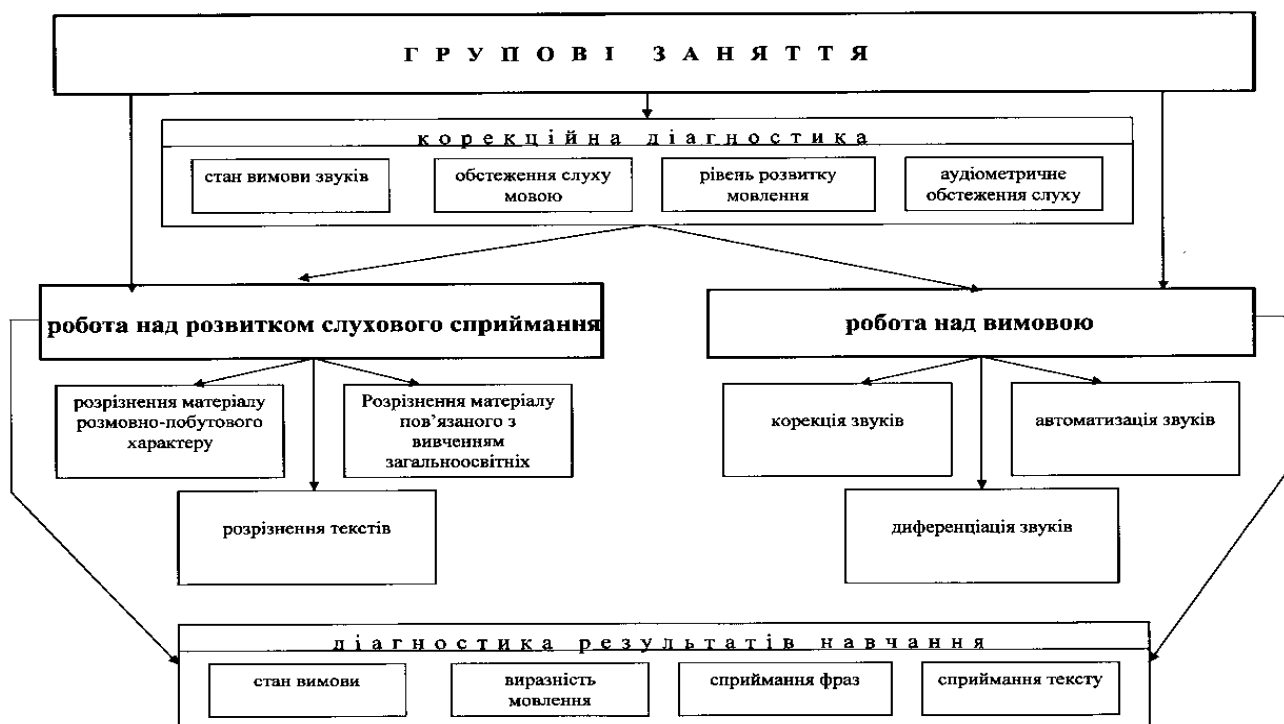
5. Розвиток слухового сприймання та формування вимови на групових заняттях

На групових заняттях з розвитку слухового сприймання та формування вимови корекційна слухомовна робота спрямовується вчителями на підсилення слухового компонента в комплексному слухо-зоровому сприйнятті мовлення, на формування навичок спілкування з оточуючими людьми як умов адаптації нечуючих дітей в середовищі чуючих. Заняття групами розширюють можливості спілкування учнів, наближують його до природних умов спілкування.

Групові заняття, так само як індивідуальні, складаються з двох частин:

1) розвиток слухового сприймання і 2) формування вимови (див. табл. 4).

Табл. 4

Під час розвитку слухового сприймання на групових заняттях значна увага сурдопедагогом приділяється роботі над темпом мовлення, інтонацією, словесним і логічним наголосом. Корекційну роботу з вимови вона проводить з тими учнями, які потребують її. Ця робота спрямована на корекцію звуків, автоматизацію, диференціацію їх, на вироблення в учнів контролю над власною мовою.

6. Роль діагностики в організації корекційно-розвивальної слухомовної роботи

Важливе місце в системі роботи над розвитком слухового сприймання та формування вимови займає діагностика процесу навчання, яку організовує вчитель-дефектолог слухового кабінету.

На початку навчального року вчителями проводиться попередня корекційна діагностика, яка включає в себе обстеження стану вимови, рівня розвитку мовлення, обстеження слуху мовою, тональним аудіометром. Вчитель-дефектолог слухового кабінету регулярно обстежує слух тональним аудіометром, робить аудіограми. За результатами аудіограми визначає рівень зниження і стан слуху. Разом з учителями індивідуальної роботи та вчителями початкових класів проводиться обстеження слуху мовою, за допомогою якого визначається робоча і резервна відстань, на якій сприймається мовленнєвий матеріал, як зі звукопідсилювальною апаратурою, так і без неї. Так само спільно обстежується звуковимова, результати якої фіксуються у спеціальній таблиці – „профілі вимови” кожного учня центру.

На основі результатів діагностики вчителі індивідуальної роботи визначають індивідуальний навчальний маршрут кожного учня. Для цього складається календарний план роботи, який включає в себе роботу над формуванням вимови, а також над розвитком слухового сприймання. На кожного учня заведені фонетичні щоденники, в яких фіксується робота над вимовою і наслідки цієї роботи.

Упродовж навчального року проводиться періодичний контроль, який включає обстеження стану вимови в кінці кожної чверті, обстеження слуху мовою, а також перевірку контрольних фраз і контрольного тексту в кінці першого семестру. В кінці навчального року проводиться підсумкова діагностика результатів навчання, яка включає в себе перевірку стану вимови, виразності мови, сприймання контрольних фраз і контрольного тексту. Діагностика результатів навчання дозволяє вчителю-дефектологу слухового

кабінету порівняти результативність навчання за рік, визначити успішність застосування педагогічних технологій в навчальному процесі.

Велике місце у педагогічній діяльності вчителя-дефектолога слухового кабінету займає методична робота. З метою надання методичної допомоги сурдопедагог відвідує не тільки індивідуальні заняття, але й музично-ритмічні заняття, уроки з різних предметів, самопідготовку, виховні заходи у позаурочний час, адже слухомовна робота здійснюється упродовж усього навчально-виховного процесу. Під час відвідування уроків, заходів звертається увага на роботу зі звукопідсилювальною апаратурою, на правильність використання слуху учнів, способи виправлення помилок, співвідношення індивідуальної і колективної роботи, проведення фонетичних і мовленнєвих зарядок тощо.

7. Організація корекційної слухомовної роботи на музично-ритмічних заняттях

Однією з форм організації корекційної слухомовної роботи є музично-ритмічні заняття (див. табл. 5).

Табл. 5

Їх змістом є розвиток рухових навичок під музичний супровід, сприймання музичних творів, відтворення музичних ритмів на музичних інструментах (барабан, бубон, дудка тощо), робота над вимовою з використанням фонетичної ритміки, засвоєння елементів речитативного співу тощо. Вчитель ритміки проводить роботу з розвитку мовного дихання, голосу, вимови звуків мовлення, зі злитості мовлення, працює над темпом і ритмом, над силою і висотою голосу, над тембром, інтонацією і логічним наголосом.

У процесі занять учитель використовує залишковий слух для розвитку слухового сприймання музики, немовних звуків і мовлення. Проводиться ця робота на матеріалі пісень, п'єс. Учитель організовує прослуховування пісень, музичних п'єс, бесіду про авторів. У процесі роботи визначається характер твору (швидкий, повільний, сумний, веселий, тихий, гучний тощо). Вправи з відтворення ритмів проводяться на бубні, дудці, барабані, піаніно.

На музично-ритмічних заняттях учні не тільки слухають музику, але й вивчають пісні, які виконують речитативом.

8. Корекційно-розвивальна слухомовна робота на загальноосвітніх уроках

На загальноосвітніх уроках корекційно-розвивальна робота спрямована на навчання дітей сприймати мовленнєвий матеріал у ході спеціальних слухових вправ та корекцію мовлення.

Мовним матеріалом для спеціальних слухових тренувань служать фрази, які організовують діяльність учнів на кожному конкретному уроці, та мовний матеріал, пов'язаний з вивченням певної дисципліни (вирази, терміни).

Крім цього вчителі практикують проведення вправ на зорове сприймання мовленнєвого матеріалу для формування навичок читання з губ.

З метою корекції вимови вчителі проводять фонетичні зарядки, мовленнєві зарядки, які включають чистомовки, скоромовки, загадки.

Учителі підготовчого та першого класів проводять пальчикову гімнастику, яка розвиває дрібну моторику. Доведено, що прості рухи рук здатні поліпшити вимову багатьох звуків, а значить розвивати мову дитини.

З метою корекційно-розвивальної роботи вчителі початкових класів застосовують розвивальні вправи, приділяють велику увагу розвитку дотику. Вивчаючи теми "Овочі", "Фрукти", "Іграшки", "Меблі", "Посуд", учителі використовують ігри "Чарівний мішечок", "Чарівний ящик". Учням пропонують завдання: "Що тут?", "Вибери предмети з ряду подібних" тощо.

Для розвитку уваги використовують такі завдання: "Якої цифри не стало?", "Що змінилося", "Чим відрізняються малюнки?", визначення предметів, знаходження помилок, вибір однакових предметів за кольором, розміром, формою тощо.

Для розвитку пам'яті вчителі застосовують такі вправи, як повторення слів у певному порядку, запам'ятовування порядку цифр і відтворення його, повторення речень, не змінюючи порядок слів, повторення слів парами.

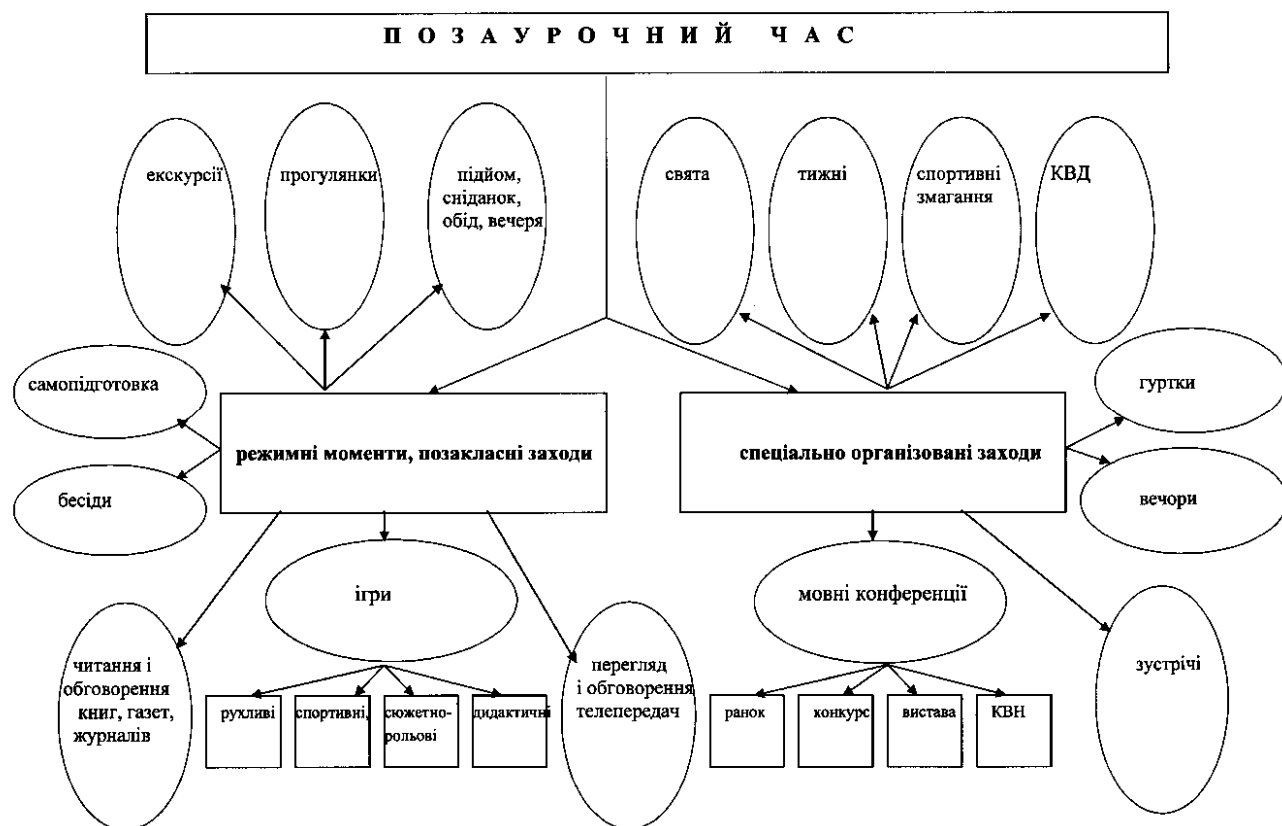
Для розвитку мислення проводяться вправи на відгадування загадок, відгадування предмета за його ознаками, визначення тварин за описом, ігри “Буває не буває”, “Істинне-неістинне”, “Літає не літає”. При цьому вчителі вміло, ненав’язливо, створюють ситуації, коли виникає потреба в мовному спілкуванні.

9. Організація корекційної роботи з розвитку слухового сприймання та формування мовлення у позаурочний час

Величезні резерви корекції і розвитку дітей містяться у позаурочній виховній роботі, змістом якої є формування активної, всебічно розвиненої особистості, підготовленої до життя, здатної до успішної адаптації та соціалізації.

Робота над розвитком слухового сприймання та формування мовлення проводиться вихователями під час режимних моментів, самопідготовки, різних заходів, гурткової роботи (див. табл. 6).

Табл. 6

При цьому вихователі проводять слухові тренування, в які включають мовний матеріал виховних заходів, матеріал побутової мови, а також матеріал, пов'язаний з вивченням загальноосвітніх дисциплін.

Вихователі працюють у співпраці з учителями-предметниками і вчителями індивідуальної роботи. Ця співпраця виражається у спільному плануванні, проведенні заходів, в єдиних вимогах до навчання і виховання учнів, у взаємовідвідуванні уроків, самопідготовки.

Усі вихователі знають стан слуху і вимови дітей, індивідуальні можливості кожного учня і використовують це у своїй роботі. На початку самопідготовки вони проводять фонетичну зарядку, мовні п'ятихвилинки, діти промовляють

скоромовки, чистомовки. Велику увагу приділяють вихователі практичній діяльності дітей. Залучення дітей до різних видів діяльності формує в них активне ставлення до навколишнього світу, є умовою компенсації розладу слуху та адаптації до умов життя в суспільстві.

10. Організація методичної роботи педагогічного колективу з розвитку слухового сприймання та формування мовлення

Вчитель-дефектолог слухового кабінету організовує методичну роботу педагогічного колективу з розвитку слухового сприймання та формування мовлення дітей. Для цього проводиться у центрі сурдосемінар. Семінар проводиться упродовж навчального року з різними категоріями педагогів: для молодих педагогів, для вчителів індивідуальної роботи, для вихователів, для вчителів початкових класів, для вчителів загальноосвітніх дисциплін. На

сурдосемінарах розглядаються ті проблеми, які потребують спільного розв'язання.

Вчитель-дефектолог слухового кабінету очолює методичне об'єднання вчителів початкових класів та вчителів індивідуальної роботи. Методичне об'єднання планує методичну роботу: проведення відкритих занять з наступним їх обговоренням, розгляд питань удосконалення педагогічних технологій з розвитку слухового сприймання та формування мовлення дітей з вадами слуху, вивчення і впровадження в практику передового педагогічного досвіду, інноваційних форм роботи у навчально-виховний процес, вивчення досягнень науки та корекційної педагогіки, проведення пошуків ефективних шляхів навчання і виховання дітей з психофізичними вадами. Вся робота спрямована на розв'язання основних проблем центру: розвиток слухового сприймання та формування мовлення дітей з вадами слуху; корекційно-розвивальна робота як засіб адаптації та соціалізації вихованців; особистісно орієнтоване навчання і виховання; педагогічне співробітництво як основа соціальної і психологічної підтримки особистості. Засідання методичного об'єднання проводяться у нестандартній формі: „За круглим столом”, „Методичний ринг”, „Методичні посиденьки”, „Методична естафета” тощо. На засіданнях методичного об'єднання розглядаються також конкретні проблеми, які не можуть розв'язати педагоги у своїй практичній діяльності. Тільки завдяки спільним зусиллям педагогічний колектив спроможний налагодити ефективну роботу в такому специфічному напрямку педагогічної діяльності, як розвиток слухового сприймання та формування мовлення дітей.

Учитель-дефектолог слухового кабінету відіграє важливу роль у підготовці і проведенні різних свят: він допомагає підбирати матеріал для виступів і контролює рівень підготовки мовленнєвих номерів, які на дитячих святах завжди викликають особливий інтерес.

Висновки

Таким чином, удосконалення процесу навчання і виховання дітей з вадами слуху завжди було і є одним із найактуальніших завдань сурдопедагогіки. Водночас його розв'язання поєднується із пошуками оптимальних засобів і прийомів корекційної слухомовної роботи. Тільки корекційна робота з розвитку слухового сприймання та формування мовлення може забезпечити всебічний розвиток особистості на основі компенсаторних можливостей, повне подолання наслідків глухоти для розумового і фізичного розвитку, підготовку до життя в середовищі чуючих людей.

Список використаних джерел

1. Засенко В., Колупаєва А. Інтеграція осіб з порушеннями слуху: проблеми, пошуки, перспективи // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково-методичний збірник. – К.: Контекст. – 2000. – С.61-63.
2. Луцько К. В. Освіта осіб з особливостями слуху у зв'язку з їхньою інтеграцією в суспільство // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство: науково – методичний збірник. – К. Контекст. – 2000. – С. 64-66.
3. Назарова Л. П. Методика развития слухового восприятия у детей с нарушением слуха: Учеб. пособие для студ. пед. высш. учеб. заведений / Под ред. В. И Селиверстова. – М.: Гуманит. изд. центр Владос, 2001. – 288 с.
4. Савіна Л. П. Пальчикова гімнастика для розвитку мовлення дошкільнят: Посібник для батьків і педагогів. – К.: Школа, 2001. – 47 с.
5. Савченко О. О. Розвиток слухового сприймання у дітей зі зниженим слухом в умовах спеціальної школи // Дефектологія. – 2004. – №1. – С. 17-20.
6. Ярмаченко М. Д. Історія сурдопедагогіки. – К.: Вища школа, 1975, - 423с.